

vissimam edition. Viterbiens. de anno 1738, ubi: A magistratu provincie Gupuscoæ cum mandatis procuræ omnium locorum fuit emissum votum jejunandi in vigilia S. Ignatii Loyolæ, tanquam patroni principalis illius; quod cum servare renuerit clerus, propterea episcopus tanquam legislator ecclesiasticus illum obligavit ad ejus observantiam. At reperavit clerus chirographum a Benedict. XIII, quo improbatum fuit illud

VINUM.

Præstat quæ sequuntur adnotare.

(1. Solum vinum ex vite est materia apta consecrationis. Concil. *Carthaginens.* III, capit. 4; concil. *Lateranens.*, cap. *Firmiter*, De summa Trinitate; concil. *Florentin.*, sess. ult. in decreto *Unionis*, § *Tertium*, et *Communis Catholicorum*.

(2. Unde cervisia et sicera non est apta materia, cum illa fiat ex frugibus, et præcipue ex hordeo, ista ex pomis. (3. Item apta materia non est, lac, mel, oleum, balsamum, et similia. (4. Item apta materia non est succus extractus ex pomis, malgranatis et moris, et hujusmodi. (5. Item apta materia non est agrestum ex vis penitus immaturis expressum, et acetum, quia illud nondum est vinum, et istud intelligitur jam substantialiter corruptum. (6. Item materia apta non est aqua ex vite ad modum lacrymæ decidens, quia licet de vite proveniat, nihil tamen vini, nec ejus accidentia continet. (7. Item materia apta non est vinum adhuc in vis existens, et non expressum, cum potius vim habeat cibi, quam potus. (8. Item materia apta non est vini vapor, id est subtilior, et magis ignea ipsius pars, vulgo, *acquavita*, aut *spirito di vino*, quia nulla fere habet accidentia vino communia. (9. Item materia apta non est vinum ita decoctum et adustum, ut per decoctionem duæ ipsius partes fuerint consumptæ, remanente tertia parte densiori et dulciori; quia talis tertia pars est substantialiter diversa a vino, nec ad potum deservit, sed ad cibos condiendos. (10. Item materia apta non est vinum in pane imbibitum, quia tale vinum habet potius rationem cibi, quam potus; unde consecrari nequit; sicuti simili de causa consecrari nequit uva, seu vinum adhuc in uva existens, et non expressum; sic *Communis doctorum* quoad omnes supra positas conclusiones.

(11. Apta tamen materia pro consecratione est vinum miraculosum, quale fuit illud in Cana Galilææ a Christo ex aqua productum, quia ipsum in substantia est ejusdem rationis, et speciei cum vino de vite expresso,

(126) Quæri hic potest, utrum ad Eucharisticum sacrificium perficiendum, uti quis possit liquore ex vis passis, vulgo *zebibo*, expresso. Pro cuius rei intelligentia sciendum, vinum in Æthiopia, cujus ibi magna exstat penuria, ita confici: Sumuntur V. G. lib. IV zebibi, franguntur, et tonduntur; atque in totidem aquarum frigidarum libras infunduntur: sex, octo, vel ad summum decem horas ea in infu-

factum episcopi sub die 21 Martii 1729, a quo cum petita fuisset oris aperitio, in sac. Rit. congreg. die 3 Mart. 1731, ponente eminentissimo Origo, fuit denegata, et iterum postulato recessu a decisis die 15 Septemb. sac. eadem congreg. stetit in decisis. Sic apud Joan. Baptistam Pittonum, *Constitut. ac decision. pro sac. Ritibus*, tom. II, num. 1012.

sicuti in substantia est ejusdem rationis cum pane triticeo panis miraculose ex lapide seu alia materia productus.

(12. Mustum immediate ab vis expressum, et non depuratum in casu alicujus necessitatis est materia apta et licita pro consecratione; colligitur ex can. *Cum omne crimen*, De consecrat., dist. 2, ubi dicitur, quod in necessitate possit exprimi botrus in calice, aqua misceri et consecrari; quod clare demonstrat, tale mustum esse materiam aptam, et validam, et ex necessitate etiam licitam, quia necessitas facit licitum quod alias est illicitum; can. *Quod non est licitum* 4, De regul. juris, cap. *Omnes* 1, De feriis, cap. *Consuluisti* 3, de celebrat. missar., cap. *Concilium* 2, De observatione jejuni., cum similibus.

(13. Uno verbo omnia vina de vite modo consueto extracta, quæ non sint substantialiter corrupta, vel notabiliter mutata, sunt materia apta consecrationis, quamvis aliquantulum alterentur, ut si calefiant, et modice coquantur, modico aquæ immisceantur, aut aliquo aromate ad ea conservanda condiantur. (14. Nec refert, an dicta vina sint alba vel rubra, cum utraque sint vera genimina vitis. (15. Quamvis tamen ubi commode haberi possint vina alba, convenientius sint adhibenda, ut statuit concilium *Mediolanense* p. 1, tit. *Quæ pertinent ad celebrationem missæ*, ibi: « Quamobrem etiam vino albo, ubi possit, tantummodo ad missæ sacrificium sacerdotes utantur. »

(16. Probabile fortasse est, quod si vinum imbibitum in pane erumpat supra panem, aut si uva matura pungatur, ita ut erumpat succus quasi in bullas, sit materia apta ad consecrationem. Sic La Croix lib. VI, part. 1, num. 436, cum Suarez, et Haunold. ibi citatis, et alii. Et ratio est, quia eo ipso quod vinum erumpat, desinit esse pars talis panis intincti, vel uvæ, et est vere demonstrabile, sicuti si quis videat sanguinem erumpere e vulnere Pauli, vere dicit, hic est sanguis Pauli (126).

sione relinquuntur; extracto dein zebibo, ac panno ab aqua exteriori expurgato, panno stringitur, vel torculari subicitur. Dubium est, an liquor inde expressus, materia ad consecrationem apta sit censenda. Hujusmodi dubium propositum fuit congregationi S. Officii a P. Josepho de Hierusalem ord. Min. Strict. Observ. missionibus Æthiopiæ præfecto, die 4 Februar. 1703, coram Sanctissimo,

(17. Item probabilius est, quod vinum congelatum sit materia ad consecrationem; Silvester, verb. *Eucharistia* 2, q. 10; Angelus, verb. *Missa*, n. 23; Suarez, disp. 45, sect. 1, vers. *Unde tertio concludo*; Reiffenstuel, *Theol. moral.*, tract. 14, n. 14, q. 3, n. 25, testans de communiori theologorum; La Croix cum Busemb. et aliis lib. VI, part. 1, n. 434, et alii plures contra Armillam, Ledesma, Henriquez, Felicem Potest. et alios; et ratio nostra est, quia vinum congelatum est proprium vinum ex vite substantialiter, et ex natura sua potabile; et quamvis hic, et nunc propter congelationem non sit proxime potabile, hoc est per accidens; potest enim facile per liquefactionem redigi ad formam potabilem. Unde attendendum est ad id quod est per se, et ex natura sua, et non ad id quod est per accidens. (18. Si quis autem sine necessitate in vino congelato consecraret, peccaret graviter, quia sine necessitate consecraret in materia aliquantulum dubia, cum supra citati doctores putent esse materiam insufficientem et invalidam; unde priusquam consecraret, debet liquefieri, vel complectendo calicem manibus, vel ignem, aut calidos pannos applicando; sicuti Rubricæ Missalis tit. *De defectibus in ministerio ipso occurrentibus*, præscribit esse faciendum, si post consecrationem sanguis congeletur in calice, ibi: « Si in hieme sanguis congeletur in calice, involvatur calix pannis calefactis; si id non proficeret, ponatur in ferventi aqua prope altare; dummodo in calicem non intret, donec liquefiat. »

(19. Sine vino nunquam licet consecrare solum panem: consecratio enim utriusque speciei panis et vini est de necessitate præcepti divini. Vide verb. *Sacrificium*, a n. 50 ad 52. (20. Falsum enim et fabulosum est, quod Innocentius VIII dispensaverit cum Norvegis, ut in una tantum specie consecrarent. Vide *ibid.*, n. 53 et 54.

(21. Guttæ vini existentes intra calicem discontinuæ, et a reliquo vino sejunctæ probabiliter non remanent consecratæ; Suarez disp. 43, sect. 6, § *Sed objicies*; Reginald., lib. XXIX, cap. 2; Gavantus, in *Rubric. Missalis*, part. III, tit. 7, n. 4; Madernus, tract. 2, De sacramento *Eucharistiæ*, quæst. 2, art. 4, n. 15; Cacheranus, tract. 9, *De Eucharist. ut sacramento*, cap. 2, § 6, n. 126; Felix Potestas tom. III, part. I, cap. 2, n. 227, et alii contra Bonacinam, disp. 4, q. 2, punct. 5, proposit. 2, n. 7; Coninch., Tolet., Rodriguez ab ipso citatos, et alios; et ratio nostra est, quia intentio legitima sacerdotis fertur solum in materiam existentem in calice demonstrabilem per pronomen *Hic*, et licite consecrabilem; licite autem est solum consecrabile vinum aqua commistum, cum hoc sub gravi præcipiatur ab Ecclesia, ut mox dicetur, qua aqua non censetur

qui auditis votis, etc., mandavit exquiri, quo præcise modo conficiatur præfatum vinum. Postea die 6 Jul. 1706, eadem in congregatione, præmissa explicatione, propositum iterum fuit dubium, ac lectis quoque relationibus et rationibus patris Joannis Damasceni consultoris, necnon variis ex-

FERRAR. VII.

commistæ guttæ vini intra calicem existentes discontinuæ, et a reliquo vino sejunctæ, adeoque, etc. (22. Advertendum tamen est, quod guttæ illæ vini, si ante consecrationem inadvertenter non fuerint abstersæ, non debent post consecrationem abstergi propter probabilitatem, quod sint consecratæ juxta opinionem supradictorum doctorum.

(23. Vino consecrando admiscenda est aqua, can. *In sacramentorum* 1, can. *Sicut in sacrificando* 2, can. *Non oportet* 4, can. *In sacramento* 5, can. *Cum omne* 7, can. *In calicem* 83; dist. 2, *De consecr.*, cum similibus, conc. *Floren.*, in decreto *Unionis*, § *Tertium*, conc. *Trident.*, sess. XXII, cap. 7.

(24. Vino consecrando admiscenda est aqua ob tres potissimum rationes, quas adducit conc. *Trident.* cit. sess. XXII, cap. 7, præcis his verbis: « Monet deinde sancta synodus præceptum esse ab Ecclesia sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent, tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur, tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod sacramentum hac mixtione recollitur, et cum aquæ in Apocalypsi beati Joannis populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo unio representatur. » Et concordat conc. *Florent.*, loc. cit., et cit. c. *In calicem* 83, dist. 2, *De consecr.*, c. *Cum Martha* 6, De celebrat. missarum, cum similibus.

(25. Præceptum de aqua miscenda vino consecrando est tantum ecclesiasticum et non divinum. *Communis*, et clare patet ex illis mox adductis verbis conc. *Trid.*, « præceptum esse ab Ecclesia. »

(26. Vinum plus quam aqua in calice pro sacrificio est ponendum: cap. *Perniciosus* 13, De celebratione missar. Vinum quippe cum aqua miscendum debet esse plus saltem quoad duas partes: concil. *Tribur.* I, cap. 19, et concordant Rubricæ Missalis, tit. 7, *De offertorio*, ubi præcipitur quod sacerdos infundat *parum aquæ in calice*, et concil. *Florentin.* in cit. decreto *Unionis*, § *Tertium*, dicit, quod vino « ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet. »

(27. Aqua mista vino non convertitur immediate in sanguinem Christi, sed solum mediate, id est convertitur prius in vinum, et eo mediate per consecrationem in sanguinem. Sic expresse S. Thomas, part. III, q. 74, art. 8; S. Bonaventura, in 4, dist. 11, part. II, art. 1, q. 3; Scotus, in 4, dist. 11, p. 7, cum omnibus Thomistis et Scotistis, ac pluribus recentioribus contra plures alios; et ratio nostra est, quia solum vinum ex vite est materia apta consecrationis: ex concil. *Carthaginens.* III, cap. 24; conc. *Lateranens.* in cap. *Firmiter*, De summa Trinitate; concil. *Florentin.* sess. ultim., in de-

perimentis factis pro eruendo dicto vino, Sanctissimus, auditis votis eminentissimorum, dixit: *Licere, dummodo liquor extrahendus a zebibo, vel vis passis ex colore, odore et gustu dignoscatur esse verum vinum.* »

creto Unionis; atqui aqua nondum conversa in vinum non est vinum ex vite, imo nullatenus vinum, ergo, etc. Hinc Innocentius III, in cap. *Cum Marthæ* 6, De celebrat. missar., § *Quæsivisti*, rejectis duabus aliis sententiis, videtur aperte asserere, nostram opinionem asserentem aquam prius in vinum converti esse probabiliorem. Et idem Innocentius III, lib. IV *De altaris mysterio*, cap. 31, expressius suam mentem in hoc explicat præcisus his verbis: « Quibusdam vero non absurdum videtur, quod aqua cum vino transit in sanguinem, ea videlicet ratione, quod aqua per admisionem transit in vinum et vinum per consecrationem transit in sanguinem; quis enim ambigat, aquam in vinum transire, cum multo vino modicum infunditur aquæ? » Et Catechismus Romanus *De Eucharistia* cap. 4, tradit, hanc opinionem de conversione aquæ in vinum esse scriptorum ecclesiasticorum testimonio roboratam.

(28. Si venditor vini nequit consequi justum ejus pretium, vel ex quo sit injuste taxatum, vel ex quo emptores ob suam iniquitatem nolint justo pretio emere, potest ipsi infundere modicam aquam ad se reddendum indemnem; dummodo nullum damnum sequatur emptoribus. *Vide verb. EMPTRIO*, art. 3, n. 26.

(29. Item si emptores abhorreant a vino nimis meraceo vel rigido emendo, ut nisi aqua aliquantum temperetur, non appareat emptoribus ejus præstantia, et justus valor, et ideo venditor cogatur minoris justo pretio vendere, vel omnino repellatur, tunc potest venditor aliquantulum aquæ ipsi infundere ad reddendum ipsum tenuius et suavius, et se reddendum indemnem; dummodo emptoribus nullum omnino sequatur damnum, et venditor tantum minuat de pretio vini, quantum auget de aqua. *Vide ibid.*, n. 27. (*Vide etiam notam ibidem appositam.*)

(30. Vinum dicitur spurcari per mistionem aquæ. *Glossa Marginal.*, in l. *Si servus*, ff. *Ad legem Aquil.*; *Ursaya*, in 2 *Miscellan. sacr. et profan.*, litt. V, n. 39.

(31. Vinum terræ sanguis appellatur ab Androcyde penes Plinium, lib. XIV, c. 5, quem secutus fuit Raynald, tom. II, cap. 15, § 2, n. 120; *Ursaya*, *Inst. crim.*, lib. III, tit. 1, n. 74, et 1 *Miscellan. sacr. et profan.*, litt. V, n. 117.

(32. Alia de vino et aqua pro sacrificio

VIOLENTIA.

Vide verb. CONSERVATORES, art. 2, n. 5 et 6.

VIR.

(1. Vir extra paradysum fuit formatus, mulier vero intra paradysum. *Genes.* cap. II, et can. *Illud* 9, dist. 40, ibi: « Illud autem animadvertit, quod extra paradysum vir factus est: intra paradysum mulier, ut advertas quod non loci, non generis nobi-

missæ. *Vide verb. MISSA*, art. 8.

(33. Valde attendendi sunt ad rem sequentes sacræ Scripturæ textus, videlicet: *Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitationibus relinquit contumeliam* (*Proverb.* XII, 11). *Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur, non erit sapiens* (*Proverb.* XX, 1). *Qui amat vinum, et pingua, non ditabitur* (*Proverb.* XXI, 17). *Cui vae? Cujus patri vae? cui foveæ? cui sine causa vulnera? cui suffossio oculorum? Nonne his qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis?* (*Prov.* XXIII, 29 et 30.) *Ne intuearis vinum; quando flavescit; cum splenderit in vitro color ejus, ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet* (*Proverb.* XXIII, 31 et 32). *Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum, quia nullum secretum est, ubi regnat ebrietas, et ne forte bibant, et obliviscantur judiciorum, et mutent causam filiorum pauperis.* (*Proverb.* XXXI, 4). *Vinum novum amicus novus; veterascet, et cum suavitate bibes illud* (*Eccle.* IX, 15). *Vinum et mulieres apostatate faciunt sapientes, et arguent sensatos* (*Eccle.* XIX, 2). *Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem* (*Eccle.* XXXI, 22). *Diligentes in vino noli provocare; multos enim exterminavit vinum* (*Ibid.*, 30). *Exsultatio animæ et cordis vinum moderate potatum* (*Ibid.*, 36). *Sanitas est animæ, et corpori sobrius potus* (*Ibid.*, 37). *Vinum multum potatum irritationem, et iram, et ruinas multas facit* (*Ibid.*, 38). *Amaritudo animæ vinum multum potatum* (*Eccle.* XXXII, 39). *Vinum et musica lætificat cor* (*Eccle.* LX, 20). *Et vinum lætificat cor hominis.* (*Psal.* CIII, 15). *Hi quoque præ vino nescierunt, et præ ebrietate erraverunt; sacerdos et propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt judicium.* (*Isa.* XXVIII, 7). *Bonum est non bibere vinum* (*Rom.* XIV, 21). *Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, non vinolentum: I ad Timoth.* cap. III, 3, et *ad Titum* cap. I, 7; *Et diaconos similiter... non multo vino deditos: I ad Timoth.* cap. III, 8; *Anus similiter... non multo vino servientes: ad Titum* cap. II, 2; *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere, propter stomachum tuum, et frequentes tuas infirmitates: I ad Timoth.* cap. V, 23.

lia, e, seu virtute unusquisque gratiam comparat sibi. Denique extra paradysum (hoc est in inferiore loco) vir factus, melior invenitur, et illa quæ in meliori loco (hoc est in paradiso) facta est, inferior invenitur. »

(2. Viri in principio mundi acceperunt

sorores in uxores. Can. *Cum igitur* 1, caus. 35, q. 1.

(3. Vir circa uxorem peccat graviter, præsertim in octo casibus. Primo, quando sine justa causa illam retrahit ab implementatione et observantia præceptorum, quæ obligant sub mortali. Secundo, quando illi permittit peccare mortaliter, et non corrigit, cum debeat et possit. Tertio, quando ante elapsum bimestre, vi ab invita uxore obtinet copulam. Quarto, quando sine justa causa denegat uxori petenti debitum conjugale. Quinto, quando ex levi causa illam graviter percutit, et animo injuriandi afficit verbis valde ignominiosis. Sexto, quando dissipat ejus dotem et etiam suum patrimonium in ejus grave præjudicium, vel non laborat, cum laborare juxta suam conditionem possit; et alias ejus labor ad uxoris sustentationem sit necessarius. Septimo, si

VIRGA POENITENTIARIORUM.

(1. Quoad virgam poenitentiariorum datur hic ad litteram consultatio vigesima secunda tomi primi D. Jacobi Pignatelli, ut sequitur.

CONSULTATIO XXII.

An canonicus poenitentiarius in cathedrali ecclesia uti possit virga, sive, ut aiunt, bacchetta?

(1. Non potest. Quia est præjudiciale poenitentiariis ecclesiarum patriarchalium Urbis, et novitatis introductivum. Quippe quælibet cathedralis poterit sibi tanquam licitum arrogare quod in simili Romæ gestum fuerit. Non enim talis canonicus poenitentiarius est poenitentiarius D. Papæ, sed institutus ob observationem decreti conc. *Trid.*, sess. XXIV, c. 8, *De reform.* Cum autem tenere virgam in manibus sit signum supræmæ auctoritatis, unde solus summus poenitentiarius illam tenet, eoque præsentem, minores poenitentiarii virgam dimittunt: ideo concedi non debet cuicumque poenitentiario cujuslibet ecclesiæ, sed solum illis qui immediate sunt poenitentiarii Summi Pontificis.

(2. Accedit resolutio sacræ congr. super causa *Abulensium*, anno 1597, die 24 Aprilis. Quæsitum enim fuerat an canonicus poeni-

datam ei fidem matrimonialem violet. Octavo, si eam aliquo morbo contagioso per copulam ab ipsa invita extortam inficiat. Sic doctores communiter.

(4. Vir ab uxore et e contrario uxor a viro ad maritalis consortium superioribus canonum remediis cogi potest. C. *Litteras* 13, De restitut. spoliat., cap. *Ex publico* 7, De convers. conjug., cap. *Non est* 11, De sponsalib. et matrimon., et c. *Pervenit* 5, De conjugio leprosor., et sacr. congr. Concil., 10 Septemb. 1695, et Benedict. XIV, constitut. incip. *Pastor bonus*, § 50.

(5. Alia ad rem *Vide verb. ADULTERIUM*, verb. *BONA*, verb. *DELECTATIO MOROSA*, verb. *DIVORTIUM*, verb. *DOMINIUM*, verb. *DOS*, verb. *AFFINITAS*, verb. *LUXURIA*, verb. *MARITUS*, verb. *MATRIMONIUM*, verb. *TACTUS*, verb. *UXOR*.

tentiarius teneretur auscultare confessiones etiam non reservatorum? An sedere et assistere in sede determinata statis temporibus, et horis ante et post meridiem? An deberet tenere virgam in manu, sicuti servatur in patriarchalibus Urbis? Et responsum fuit affirmative ad duo priora quæsita; ad tertium autem, novas consuetudines non esse inducendas. Idem quoque declaravit sacra cong. Episcop. et Regular., die 16 Maii 1596, in una *Neapolitana* per hæc verba: « Che senza privilegio Apostolico non possono i confessori tener in mano le bache, come fanno i penitenzieri di Roma. »

(3. Quare cum sit contra usum totius Ecclesiæ, nusquam enim tales poenitentiarii virgam tenent, contra consuetudinem, et rationem permitti non debet, prout non permitti decrevit sacra congr. Concilii, in una *Romana Poenitentiarii Lateranensis* die 13 Novembris 1639, de qua testatur Dominicus Andolphinus parochus S. Lucie ad Apothecas, vir pius et ecclesiastica eruditione apprime imbutus.

Major poenitentiarius potest concedere indulgentiam centum dierum omnibus Christifidelibus, qui ipsi poenitentiarii virga tangendos se submiserint. Innocent. XII, constit. incip. *Romanus Pontifex*.

VIRTUS.

De virtute speciatim hic agitur.

(1. Virtus generatim capta, est cujusque rei vigor bonaque dispositio, quæ subjectum, cui inest, in suo genere bonum, perfectumque, ejusque operationem aliquam excellentem reddit; v. g. oculi virtus est bona ac perfecta videndi acies: equi virtus est facilitas et promptitudo currendi, ac portandi: hominis virtus est bonus habitus, ex quo et bonus homo ipse efficitur, et bonum ejus opus redditur; unde Aristotel., II *Ethic.*,

c. 9, definit: « Virtus est, quæ bonum facit habentem, et opus ejus bonum reddit. »

(2. Virtus specificæ et proprie capta, prout reperitur in solâ substantia intellectuali, et non in brutis aut inanimatis, est habitus perficiens substantiam intellectualem, et ad bonam rectamque operationem inclinans. Sic in re doctores communiter.

(3. Et hæc virtus tripliciter dividitur: videlicet ex parte subjecti, in virtutes intel-